

Печатна плакета у готову.

Privredno - kulturne
Matiće
za Sjevernu Dalmaciju

GLAS

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za Ameriku 2 dolara. Članovi Matice dobivaju list besplatno. — Primjerak 1 din.

Шибеник, 15. августа 1929.

БРОЈ 23.

ГОДИНА I.

Vlasnik za "Privredno-kulturnu Maticu" MARKO TRIVA.
Urednik STEVAN PROSTRAN.
Uredništvo i uprava — Obala Voćni trg, 82. I.
Telefon Matičina povjereništva broj. 63.

Rješavanje pitanja okoline zadarske.

Ima deset godina, kako se u jednom dijelu zaleda zadarskog ljudi neobično muče, da olakšaju poteškoće, koje su nastale s nesretnim rješenjem pitanja zadarskog, trudeći se ujedno, da sa svojim radom dođu do tekovina, bez kojih bi uzaludna bila i stečena sloboda, a koje su potrebite za razvitak i našeg nacionalnog života i za stvaranje izrađenih ličnosti u narodu. Kad bi ljudi htjeli da naprave račun rada u jednom selu i njegovoj okolini kroz ovo deset godina, mogli bi tačno ustanoviti, koliko se promjena izvršilo u shvaćanju, u znanju, u socijalnom smislu, u osjećanju kulturnih potreba, u razvijenom smislu za organizaciju, u sposobnosti da ulaze u rješavanje raznovrsnih pitanja. Naravno da nijesu svi ljudi takovi postali, ali ih ima jedan lijep broj, koji su sposobni za organizaciju i koji su već do sada mnogo napora podnjeli za svoje zajedničke ustanove.

U tom nastojanju razvio se jedan čitav sistem rada na selu, koji je prenio ljude i za veće poslove i rezultati toga rada više i za njih i za druge posmatrače sve jasniji i očigledniji.

U početku sav taj rad vodio se u Smokoviću, ali kasnije razvoj prilika uputio je, da se za bazu rada uzme jedno veće središte, kao što je Zemunicki, kojem gravitira desetak sela zaleda zadarskog. I tako se stvorila mogućnost, da se sada u ovih desetak sela neposredne okoline zadarske, razvije jedinstveni rad, koji će udovljavati raznovrsnim potrebama narodnim. Isto takav rad treba da se razvija i u skupini ninskog, smiljevičkog, novigradskog i prečkoj itd. pa će se u t. zv. ekonomskoj zoni oko Zadra moći razviti jedan paralelan rad, koji je potrebit u cijelom ovom kraju.

Ako se za osnovu i državnog i samoupravnog pomaganja uzme rad što ga najprije privatna inicijativa preduzme i s pozitivnim rezultatima vodi, a koja je u spomenutom slučaju dolazila samo poslije mnogih napora i stradanja pojedinaca, onda će se dobiti pravednije mjerilo za prouđivanje u rješavanju raznih pitanja oko Zadra. Tada se ne će dogadati, bar kod onog svijeta, koji hoće do kraja da bude pravedan i objektivan, da osuduje ili osuđuje proširivanje i unapredavanje onoga, što se kroz deset godina s mukom stvara. Naravito ako sve ono što se stvara nije ništa novo, nego proširivanje onoga, što već postoji. To je sigurno i teže, nego rješavanje pitanja s člancima i dosjetkama.

Tako stoji i pitanje jedne pomoćne bolnice za okolinu zadarsku. Kako će se to pitanje rješavati na drugoj strani, nama nije poznato, ali u Zemuniku nam je poznato, da će se rješavati na zadružnoj osnovi. Tu se ne radi ni o rivalitetu općina, ni o jačem ili slabijem utjecaju pojedinih istaknutih ličnosti

iz njihovih interesnih sfera, ni o biranju središta Sjeverne Dalmacije, već jednostavno o pomaganju onoga, što se samo od sebe razvilo i o direktnoj saradnji zadružnog rada i državnih i samoupravnih vlasti. Nije samo slučaj da, najprije u Smokoviću, pa zatim u Zemuniku postoji već pet godina zadružni ljekar i zadružna apoteka, da već do sada postoji tamo nešto materijala za bolesnike, da su članovi uplatili svoje udjele u Zdravstvenu Zadrugu, da su preko nje došli do Domaćinske Škole, da se približavaju rješavanju higijenskih pitanja u kućama. Sada, ako je Oblasni Odbor došao do uvjerenja, da je to jedan stvaran rad i ako je osjetio dužnost, da taj rad treba proširiti, mjesto da se to pozdravi i da se nastoji, da se radi slično i u drugim krajevima, ljudi se prepriču, gdje bi to sve moglo biti na drugom mjestu, i ako je jasno, da na drugom mjestu ne može biti jed-

nostavno s tog razloga, što nema prethodnih uslova zato, kao u spomenutom slučaju. Kad i druge skupine stvore uslove za rad u svom kraju, onda će se postepeno stvarati sve ono, što se i ovdje stvara, a dotele se ovim radom može koristiti ne samo najbliža okolina, nego i cijelo zalede zadarske ekonomske zone, kojoj su u Zemuniku vrata prema Zadru, a pored toga se nalazi u približno geografskoj sredini toga zaleda. Tamo su i drugi uredi za zadarsku ekonomsku zonu.

Svakako u Zemuniku sada će se razviti središte zadružnog rada svih oblika u onom kraju, a do toga se nije došlo s protekcijama s ničije strane, nego prirodnim putem, s jednim radom, koji je nužda stvorila. Tako će sada biti i formalna centrala ovoga rada, s izvršivanjem promjena u našoj općoj organizaciji, koja će se sada izvršiti, a koja će biti od koristi za cijeli onaj kraj, kao što će općim prilikom a služiti i sve ustanove, koje tamo budu djelovale.

L. M.

LIČNI PRIMJER U NARODNOM PROSVJEĆIVANJU.

I.

Prije ratova za oslobođenje u Srbiji je živio sada već pokojni profesor Živojin O. Dačić. U radu na narodnom prosjećivanju on je stekao neumrle zasluge. Bio je majstor na djelu, Peru i rječi, da mu takmaca ni do danas nema. Na osnovu bogatog iskustva, Dačić je ostavio i dragocjena uputstva, koja i nama dolaze upravu kao poručena. Za prosjećivanje našega naroda po selima i gradovima, on je preporučivao ova tri prokušana načina rada: lični primjer, život ili usmeni rječi i pisanu ili štampanu riječ.

Rad na narodnom prosjećivanju ličnim primjerom, Dačić je naročito preporučivao narodnim učiteljima, sveštenicima, općinama i zadružnim ustanovama, jer su oni u neprestanom do diru s najširim redovima našega naroda. U takovoj sredini lični primjer je najbolje i najpouzdanoji sredstvo, da se potrebne pouke i znanja što više rašire po našim selima, varošicama i gradovima. Crkva, škola, zadružne ustanove i općina imaju velik uticaj u narodu, pa bi bila grehotla, da taj uticaj ne upotrebne na dobro svoje neprosvjećene braće. Pa kako će oni to prosjećivati narod ličnim primjerom? Te ustanove već i onako rade na kulturnom i privrednom podizanju našega naroda. Sad samo valja da taj započeti rad produže s više snage, volje i smislenosti no do sada, pa će se i bolji uspjeh ubrzno pokazati.

Taj rad se započinje od darovitijskih pojedinaca i uglednijih kuća u narodu. Uzmimo primjer sa sela. Naši seljaci u zagorskoj Dalmaciji ne znaju da grade udobne i zdrave kuće. Te kuće su im obično bijedne i primitivne čadavice, u kojima zajedno stanuje čeljad i stoka. Kad učitelj, sveštenik, općinski načelnik ili koji drugi općinski

tek onda ih prima i dalje po okolini širi. Stoga i jest svaki rad na narodnom prosjećivanju tako težak i tako spor posao. Stoga školovani ljudi u tom svetu radu moraju pokazati čestito poštjenje, istinsku ljubav, ustrajnu volju, jovovsko ustrpljenje, apostolsko samopozdravljivanje, duboko poznavanje naroda i besprekoran tak!...

Zemljoradničke zadruge su najpočesnija ustanova za narodno prosjećivanje ličnim primjerom. U zemljoradničke zadruge okuplja se baš ono, što je najrazumnije, najčestitije i najbolje na selu. One se i osnivaju baš zato, da posluže općem dobru, pa stoga i imaju velik ugled u narodu, ako se vode od valjanih i čestitih ljudi, kao što treba da bude. Tu treba početi rad sa samim zadružnim domom. Zadružni dom je seljacim bliži i pristupačniji od crkve i škole. On je mjesto korisnoga i složnog rada. I zadrugari i drugi ljudi u selu često navraćaju u zadružni dom i interesuju se onim, što tamo vide i što tamo čuju. Zato se valja pobrinuti, da u zadružnom domu bude uvijek uzoran red i čistoća, da nikad i niko ne može praviti poređenje između svoje kuće i zadružnog doma, i to na štetu zadružnog doma. U tom domu treba da sve bude u najljepšem redu: pod očišćen, zidovi okladieni, sobe provjetrene, dvorište (avlja) ogradeno i očišćeno od korova. Računi zadružni moraju biti uvijek tačni i u najvećem redu. Imcvina zadugina mora biti domaćinski zbrinuta, a u trošenju mora biti uzorna štednja. Sve će to lijepo uticati na zadrugare, a preko njih i na ostale ljude u selu. Oni će se, zato je zadružni dom razumno sagraditi, ugledati u nj i podizati zdrave i udobne kuće; učiti se redu, radu i tačnosti u poslovima i sve će razumije živjeti. I najzad, lični primjer samih zadrugara, ako se budu vladali po pravilima zadruge, bit će još i od većeg uticaja na sve u selu. Svako naše veće selo treba dobijati svoju zemljoradničku zadrugu i da što je moguće prije svoj zadružni dom.

Kulturne potrebe našeg sela.

O selu se često piše, jer je ono izvor, koji daje dosta materiala za pisanje. Sela u sjeveru Dalmaciji mnogo su zaostala u svemu, a osobito u kulturnom pogledu, jer se od konstatacija i pisanja nije mnogo naprijed pošlo. Sama činjenica, da kod nas ima preko 80% analfabeta najbolji je dokaz, kakav je prosjećenost našeg sela.

Tome zlu mogu doskočiti dobro uređene osnovne škole, kroz koje se teče pismenost, a preko pismenosti, dalje, drugim ustanovama i sredstvima dolazi i kultura. A u seljačkoj državi — kao što je naša — imati kulturni seljački stalež, znači imati jaku, kulturnu i bogatu državu.

Osnovnom školstvu u sjeveru Dalmaciji vrlo se slabo poklanja pažnja. Mnogo je sela bez škole, a i onde gdje postoje ne odgovaraju svojoj

svrši. Stare se škol. zgrade ne proširuju, a nove se vrlo rijetko — i to bez ikakova sistema — podižu.

Svake godine dolazi sve to više djece u školu. Na svakog nastavnika otpada po 100 — 200 daka. Školske dvorane, koje ostaju uvijek iste, ne mogu ni polovinu toga primiti, pa preko 50% djece vraća se od zatvorenih školskih vrata. Selo čuti, općina čuti, svi pozvani čute, statistika i dalje bilježi preko 80% nepismenih, a školska kronika paradoks: da u kraju s tolikim brojem analfabeta postoji hiperprodukcija učitelja! Ovakova školska politika ne će nikad dovesti narod do opće pismenosti. A samo opća pismenost i prosvjećenost kadra je da povuče i rješavanje ostalih narodnih problema, prvenstveno privredno-ekonomskih.

Jer, nije još nigdje bilo primjera, da se neki narod ekonomski podigao, a da je prosvjetno zaostao; da je u materialnoj svjetlosti i bogatstvu, a u mraku nepismenosti i neznanja. Istina, ova su razvjeta u uzročnoj vezi, ali materijalna kultura uvijek je bila posljedica duhovne, a ne obratno.

Zato, ako se želi postići što brži privredno-ekonomski napredak ovoga kraja, treba — uz ostalo — i veću pažnju poslati na razvijanje seljaka.

U prvom redu treba sprečavati, da i ono malo pismenih seljaka ne postanu analfabete, kao što se to — zbog njihove zanemarenosti — često i događa. Treba ih priviknuti na čitanje preko kojeg će se upoznavati s najpotrebitijim kulturnim tekvinama, koje se preko štampe objavljuju. Jer je čitanje vrlo važan faktor u stvaranju kulture.

Samo treba naći sredstva i načine, da se pismeni seljaci naviknu na čitanje i da imaju koristi od njega. To će se najprije postići otvaranjem narodnih čitaonica. Naime u svakom selu, gdje ima mogućnosti za to, treba uz pripomoć „Matice“ i seljana stvoriti čitaonicu, gdje bi se pismeni seljaci okupljali svetačnim a neradnim danima. — Tu bi čitali njima pristupačne novine, kao: „Glas“, „Privrednik“, „Srpsko kolje“, „Zadrugar“, Pojoprivredni vjesnik, pa brošure i knjige privredno-ekonomskog sadržaja. To bi bilo najzgodnije sredstvo za prosvjećivanje odraslih seljaka, kao i za propagisanje Matičnih privred. kult. ideja.

Te čitaonice treba da budu pod vodstvom narodne inteligencije, koja

će nevješte čitaoce upućivali na potrebu čitanja, razjašnjivati im nerazumljive stavke, te voditi razgovore o raznim priv. kult. potrebama sela.

Da se sve ovo, kao i mnoga druga nastojanja „Privredno kult. Matice“ ostvari, potrebita je svesrdna saradnja seoske i varoške inteligencije, koja se do sada pasivnom pokazala u našem privrednom kulturnom pokretu.

Kad se bude s oduševljenjem radio i kad bude svak na svom mjestu: i školski nadzornik, i sveštenik i učitelj, i ekonom i ljekar i trgovac i bankar i adovokat i činovnik, tek će onda kultura kroz naše selo proći bržim tempom i zatrpati jaz nepovjerenja između varošana i seljaka.

T. K., učitelj.

Пријатељска писма.

V.

Драги пријатељу!

Обећao sam ti, da ћu ti danas poslati uputu, kako da tvoja dječja naprave molbe za škole, u koje ih misliš neplatni. Pa, evo me, da ti sačuvaljujem.

1. Молба за Пољопривредну Школу у Кини:

Господину Обласном Комесару
у Салишу.
преко госп. Среског агронома
у Бенковцу.

Молба Југа С. Берића
из Варивода.

да буде примљен за Обласног питомца Пољопривреде Шкеле на Главици код Кини.

На темељу наптјеџа, расписаног од г. Комесара Обласне Самуправне Области Сплите 15. јула 1929. Бр. 13209.-2133, а објављеног од моје отпине, овим молим, да буде примљен за обласног питомца Пољопривредне Школе на Главици код Кини.

Ову моју molbu, таксирану са 5 dinara, потkrepljujem ovim исправама:

1. Крштиеницом, да nisam mlađi od 15. ni stariji od 20 godina; 2) Јекарском свједоцбом, da sam duševno i tjelesno zdrav i dobro razvijen; 3) Школском свједоцбом, da sam vrlo dobrim uspjehom svršio IV. razred osnovne škole; 4) Општинским ујерењем; da sam dobrog vlasta; 5.) Општинским ујерењem, da sam sin zemljopradnika; 6.) Општинским ујерењem da mi otac, iako ima obični seljački posjed, nije u stanju da snosi troškove oko mojeg školovanja u Pojoprivrednoj Školi.

У нади да ћe mi ova moja topla molba biti uvažena, благодарим i bišljem se

Берић С. Југ

у Вариводама, 21. августа 1929.

Ову molbu, samo jasno i tачno, neka tvoj Jug svojeručno preprije, priложi joj

6 поменутих исправa, propisno taksirovanih,

priложи na istu taksenu marku od 5 di-

naru i priloži joj 5 dinara u gotovu ili u poštanskim marcičama, па је odnesi kod g. среског агронома (путујућег учитељa poljodjelstva) i predaj mu јe, замolivши ga, da je odmah i препоруком пошаљe у Сплит.

Школска година u овој школи započinje tacno 15. septembra.

U школi pitomci imaju besplatno školovanje, sticanje, hrana, liječnici, lijekovi i drugo. Ali roditelji su dužni da opreme svoje dijete, koje treba da ima bar 3 košulje, 3 gašnice, 4 para čarapa, 2 ubrusa, 2 rучника, 4 maramice, radno i praznino odijelje, radnu i praznino obuću (cipelite) i novu kapu. Roba ne mora da bude gospodska, već dobra i tonla.

2. За Подофицирске Школе evo ti molbe:

Господину Команданту
Артиљеријске Подофицирске Школе
у Буварију.

Молба Вујадина С. Удовичића
из Рамљани.

da буде примљен за pitomca

Артиљеријске Подофицирске

Школе.

Na temelju konkursa, raspisana od Komande Te Ugl. Škole, a objavljena u Zvaničnom Vojoškom Listu od ove godine, molim Gospodinu Komandantu, da me primi za pitomca Artiljerijske Podofiциrске Škole, a ja izjavljujem, da pristajem, na sve услове i posledице, propisane Uredbom o Podofiциrskim Školama u stalnom Kadru.

Ovu moju molbu, taksiрану са 5 dinara, potkrepljujem svim исправама, које Konkurs zahtijeva, i to:

1. Домовицом, da sam građanin Kralja, C. X. C.; 2. Свједоцбом понашања, da nisam suđen ni osuđen; 3. Крштиеницом, da nisam mlađi od 17 ni stariji od 21 godine; 4. Свједочanstvom свештениковим, da nisam osećen; 5. Школском свједоцбом, da sam dobrom uspjehom svršio četiri razreda osnovne škole; 6. Јекарском свједоцбом, da sam zdrav i potpuno sposoban za vojnicu službi; 7. Родитељским одobрењem i obvezom.

U nadi da ћe mi ova moja topla molba biti uvažena, благодарим i bišljem se

у Рамљанима (Kosovo kod Kina)

21. avgusta 1929.

poniznini

Удовичић С. Вујадин.

Ево ti, kako treba napisati Roditeljsko odobрењe.

Родитељско одobрење и обvezne.

Овијем, ja potpisani, dozvolavam, da moj sin Vujadin C. Uдовичић stupa u Artiljerijsku Podofiциrsku Školu u Буварији, a po napuštanju škole, da služi u kadrui vojske tri puta tokom vremena, koliko vremena proveđe u školi.

Уједно se obvezujem nameriti Državni sve troškove, ako moj sin odstupi od škole, po prijemu u istu, do polaganja zakletve.

U Ramљanima, 21. avgusta 1929.

Отац:

Удовичић Стојан п. Момчила.

Ово ti odobрењe valja da potverdi Općinski ili Sreski Nачelnik.

Na te prijetnje Rački je »pravašišma« odgovorio ovako: »Jedan od glavnih članaka političkog programa stranke prava jest isključivo Hrvatstvo. Da li ta isključivost potiče od vatrene ljubavi k hrvatskom narodu? Ljubav je razborita, a onakova, kakva se izdaje za Hrvatstvo nije razborita; to je zgodni fanatizam. Ko ljubi Hrvatstvo tražiće mu prijatelja u državstvu sa Srpsvom, u rodu sa Slovenstvom. Kad bi Hrvatstvo samo za sebe postojalo bilo bi mu odavno odzvonilo. Otrgnite ga od Slovenstva, osudili ste ga na smrt od sušice. Sa samom Hrvatskom biće Madžari brzo gotovi. Preporod hrvatskog naroda (ilirske pokrete) iz godine 1835. uspio je, jer se je prislonio na slovensku uzajamnost. Ali ni jedno pleme slovensko nije pravaškoj stranci tako mrsko, kao pleme srpsko. Ovu mržnju učijepio je stranci sâm Starčević, od koga je počeo Kvaternik u tom pogledu i snošljiviji i umjerjeniji bio. Ta se mržnja proteže na sve, što po historiskom razvitku čini neku osobnost srpskoga naroda. Mrzi se nedužno ime, premda je ono tako staro i slavno, kao i svako

Прописно таксираj исправе, a na molbu prilijepi такс марку od 5 dinara i одмах пошаљi Komandanu Škole, препоручено.

Овако се чини molba i za sve ostale Подофицирске Школе, само промијени име школе.

Настој da чим прије пошаљe molbu i da се споразумиš са својим g. Светићником i Учитиљем. Нека ти они пре-гледају i molbu i исправе, па кад буде све у реду, онда на пошту.

Поздрављам срдечно тебе i све твоје milie i drage.

У Шибенику, 12. avgusta 1928.

Прота Коста.

Pouke iz narodne privrede (ekonomije)

4. Vrste privredivanja ili privredne djelatnosti.

Počnimo s primjerom: Bez hljeba (kruha) ne možemo živjeti; on nam je nasušna hrana. Kad ne bi težak izorao i posjao njivu, pa žito pože, ovo i izvijao, ne bismo imali hljeba. To je jedna vrsta privredivanja ili privredne djelatnosti. Ali ni po tome ne bismo dobili hljeba, da nije drugi čovjek izmislio min, pa od zrnja sanlio brašno. To je druga privredna djelatnost. Nu, ni to nije dosta. Da hljeb bude ukusniji i sladi, treba nam ići trgovcu, da nam proda, a mi da kupimo kvasca; to je treća privredna djelatnost. Najzad treba hljeb umjesiti i ispeći, pa tek onda može se jesti. To je četvrta privredna djelatnost. Kao što prirodno dobro, od k. jega se pravi hljeb, tako i svaka druga stvar, koju trebamo za život, valja da prode kroz mnogo i mnogo privrednih djelatnosti ili kroz mnogo ruku — kako se to obično kaže — dok dode do toga, da nam može poslužiti u životu. Ima došle vrlo mnogo vrsta privrednih djelatnosti.

Kad pogledamo bolje u taj primjer, opažaćemo u glavnom tri grupe (skupu) riječi. Prva grupa je riječ *niva*, to znači *zemlja, priroda*, od koje dobivamo žito ili zrnje, što se drugim riječima kaže: *sirovina*. Drugoj grupi (skupu) pripadaju riječi: *izorati, posjati, ovati, izvijati, izmisliti, sanljeti, umjesiti i ispeći*, dakle riječi koje naznačuju ljudski rad, ili *prerađivanje sirovine* (žita i zrnja). što smo ga s njive dobili. U trećem grupu pripadaju riječi *prodati i kupiti*, što znači *izmjeniti* stvar za novac i novac za

drugo među Slovenima». A sjeme razdora i mržnje ubacili su preko plemenih zanesenjaka među jednokrvnu braću vjekovni neprijatelji, da nas što prije i lakše svladaju i unište...

U vremenu razbuktale strasti i zaslijepljenošću, u najvećem jeku razdraženosti i kobne bratoubilačke borbe između zavadenje braće Srba i Hrvata, Rački je na jednom sastanku rekao čuvenom borcu Srpske Vojvodine dru. Mihajlu Politu Desančiću ove riječi: »Prijatelju, naše razmirice prestaće, kad se budemo znali uzvišiti do velike misli o narodnom jedinstvu i dalje do slovenske zajednice». Strog je pravičan, kad je korio Hrvate i kad je opominjao Srbe, Rački je oštro napadao na pogreške, koje su činili jedni i drugi protiv velike misli o narodnom jedinstvu. S jednakom ljubavlju isticao je svijetle momente u prošlosti i upozoravao na mane praoata jednoga i drugog plemena, otkrivao zapreke od najdavnijih vremena i ukazivao načine, kako da se te zapreke odstrane i kako da se prokrči put k svijetlijoj i srećnijoj budućnosti jednokrvne braće. »Kao Hrvat korist naroda hrvatskog

VELIKI LJUDI:

FRANJO RAČKI

Apostol velike misli narodnog jedinstva.

U prošlosti Srbâ i Hrvatâ bio je velik broj svjetlih umova, vidovitih proroka, oduševljenih propovjednika i pravih apostola, koji su svome narodu predskazivali događaje i budili vjeru u konačno vaskresenje, u oslobođenje i ujedinjenje jednokrvne braće na slovenskom jugu. Ali najumniji propovjednik i pravi apostol velike misli o narodnom jedinstvu Srba, Hrvata i Slovenaca. Njegove plamene riječi o bratstvu i jedinstvu Južnih Slovena nazivao je njegov savremenik, pravoslavni sveštenik i naš proslavljeni pjesnik s primorja, Jovan Sundečić — »svetim riječima«. Širokogrudi političar velikih konceptacija, Rački je prama svima onima, koji su u narodu sijali mržnju mjesto ljubavi, cijepanje mjesto jedinstva, vjersku nesnošljivost mjesto bratske slike, istupao s najvećom žestinom uvijek i na svakom mjestu: u crkvi, u društvu, u sabornici, u Akademiji. Nikada nije dopuštao, da ga zagluši buka uličnih vikača i političkih »veličina« od »dana i komada«.

Ured teških iskušenja, ozgo od silnikâ i ozdoz i mase zaslijepljenih fanatika (zanesenjaka), Rački je kao ogjeni stup u pustinji kroz cij život ostao nepokolebivi uzor i neustrašivi propovjednik bratstva i jedinstva Južnih Slovena. Nije se toj velikoj misli iznevjerio ni onda, kada je saznao, da su ga zaslijepljene pristalice Antuna Starčevića i Eugena Kvaternika uvele u spisak »izdajica Hrvatstva« s unaprijed određenom kaznom smrti!

stvar. Šta to sve zajedno znači? To znači, da i ako ima mnogo vrsta ili načina ljudskog privredovanja, ipak sve ih možemo svesti u tri glavne vrste privrednih djelatnosti; i to: 1. privredna djelatnost, kojom iz prirode uzimljemo i sebi pribavljamo sirovine; 2. djelatnost, kojom preradujemo još neizradene sirovine i 3. djelatnost, koja nam te preradene stvari izmjenjuje za stvari, koje nam izravno služe životu. Po tome dakle možemo ukralko reći i ovako: Tri su glavne vrste privredovanja ili privredne djelatnosti: pribavljanje, preradivanje i izmjenjivanje dobara za život. L.

Pouke iz higijene.

Iskreni i prokušani prijatelj našega seljaka i maloga čovjeka uopće, rođoljubivi i vrsni lekar g. Dr. Srećko Poturica dao nam je ove korisne pouke i savjete za naše seljake:

Što je to higijena?

U „Glasu“ do sada ste više puta čitali korisne pouke i savjete iz higijene. Po tim člancima mogli ste već i sami bar donekle naslutiti, šta je to higijena. Higijena je višo korisna nauka, koja nas uči, kako ćemo razumno živjeti, kako ćemo biti zdravi i kako ćemo otklanjati sve ono, što može da škodi našem zdravlju. A svima vam je poznato, da je zdravlje najveće bogatstvo na svijetu. Prosvjećeni narodi upravljaju se svuda i uvijek po korisnim poukama i savjetima higijene, pa zato i napreduju u svemu i svačemu. Proučavaju marljivo higijenu i po njezinim savjetima čuvaju zdravlje, otklanjaju uzroke bolesti i sp. ečavaju, da ih bolesti ne upričašuju. Higijeni je zapravo taj zadatak, da nam omogući srećan život i da — po riječima našega neumornog zdravstvenog radnika g. profesora Andrije Štampara — izjednači društvene razlike. Ona je iznijela na vidjelo jednu veliku vrijednost: vrijednost ljudskog života i zdravlja. A tu vrijednost niko ne može dovoljno da procijeni. Ljudi su kroz vijekove bježali od čovjeka, tražili vrijednost izvan čovjeka, a ne u njemu samome. Došla je higijena otkrila im tu veliku istinu. I bez preterivanja može se reći, da je higijena temeljni kamen u osnovi kulture i civilizacije (obrazovanosti) i pojedinca naroda. Higijena je potrebna svakome bez rezlike i seljaku i varošaninu i staru i mladu — isto kao hrab je-

sušni. Ona daje dragocjene savjete i pojedincu, i društvu, i narodu, pa po tome i postoji higijena pojedinca (*individualna*), društva (*socijalna*) i naroda (*rasna*). Ona ide ne samo za tim, da čovjeku, društvu i narodu uzdrži trajno zdravlje, da poboljša prilike njihova života, nego i za tim, da oplemeni njihov rad i njihovu dušu. Jednom riječu, higijena upućuje ljudi, kako da postanu zdravi, srećni i prosvjećeni. A ko je taj između nas, koji ne bi želio da bude zdrav, srećan i prosvjećen? Promislite malo o tome, pa će vam odmah sinuti, da je higijena zaista od neprocjenjive vrijednosti i koristi za sve ljudi, a naročito za vas neučke seljake, koji se tako patite i mučite na ovome svijetu!...

2. Crni prišt.

Po našim selima dobro je poznata ona opaka bolest, koja se zove crni prišt. Naši seljaci vrlo često umiru od crnoga prišta, i to obično oni, koji se ponavljaju bave stokom. A zašto? Ni u sru ne slute, da se baš na stoci javlja ta bolest, pa da je sa stoke prenose na njih naročito vrlo sičušne klice (bakcili), koje žive u vuni i dlaci stoke. I dosta je, da čovjek ima na koži ma i najsičušniju ranicu, pa da na tu dođe onaj sičušni bakcil i odmah da se od njegova otrova dobjije zarazna bolest crni prišt i vrlo često smrt. A kako da se čovjek obrani, kako da otkloni tu opaku bolest? Higijena odgovara: Lako i s vrlo malim troškom! Čovjek, koji se često bavi stokom ili koji premeće vunu i kože, treba da se čisto drži, da se često pere čistom vodom, u kojoj je rastopljeno koje dizinfekciono sredstvo za ubijanje tih opakih bacila. Od crnog prišta crkava i stoka. Da seljak izbjegne tu štetu, treba da staju (jaru) čisto drži, često prozračuje i klakom bijali zidove. A to bar nije skupo. Crni prišt donosi i još jednu štetu. Strani trgovci neće da kupuju ni kožu ni vunu, ako su inficirane (otrovane) od crnog prišta: pa na taj način pada cijena toj robi i oštećuje u prvom redu naše seljake, a onda našu narodnu trgovinu i privredu. Vidite na ovom primjeru samo, kako je potrebno, da naši seljaci zavole higijenu i da upoznaju bar glavnije pouke te tako korisne nauke.

— Svršiće se —

Jesam li se upisao u Maticu.

ne razdvajam od koristi naroda srpskog, jer sam uvjeren — kaže on — da što je jednom korisno, ne može biti drugom na štetu. Ja smatram Hrvate i Srbe za dva plemena jednoga te istog naroda, koji je samo historija razdvojila.

«Ono, što sjedinjuje Srbe i Hrvate stvoreno je i spojeno s njihovim bićem, a što ih dijeli, prilijepilo se njihovu biću nezgodom vremena; ono prvo valja gojiti, ovo drugo, u koliko je štetno, lječiti.... Narječja i razreječja među Hrvatima i Srbima stegnuta na domaći prag, ustupila su mjesto u knjizi, u javnom životu, u odličnom društvu, jedinstvenom narodnom jeziku. Iz predašnje smjese pisama i pravopisa razvila se skladnom reformom latinica i cirilica, obe prilagodene životu, a poznavanje i jedne i druge stalo se u obe polovine naroda širiti, te ima nade, da će s vremenom i ova ograda plemenska pasti». «Dok nama (Hrvatima) i Srbima, kao slijedbenicima katoličke i pravoslavne crkve i s ove strane ne ograne sunce bolje budućnosti, treba da odstupimo od dosadašnjeg pravila našeg: Grku

slovo grčko, Latinu latinsko, jer niti smo mi Grci niti Latini, nego braća slovenska, pak poprimiti pravilo novo i korisnije: oboja slova (cirilica i latinka) i moja su i tvoja. Kad mi tako učinimo, kad mi slovo od vjerozakona odlijepimo, kad miris razdora iz knjige odstranimo, kad se ne bude znalo, koja je vjera knjigu pisala ni za koju, onda... pored sve razlike u jeziku ni brat Slovenac dugo se neće dominirati, hoće li u naše kolo još i bliže nego do sad».

I taj veliki borac za čisto hrvatske stvari, kao što su obrana od Madara, pitanja Rijeke, prisajedinjenja Vojne Krajine, narodnog jezika u službi božjeg, nikad nije propuštao priliku, da se s istim oduševljenjem bori i za srpske stvari, za Srbe u ondašnjoj habsburškoj monarhiji, kao i za one preko Drine u Kneževini Srbiji. I rijetko je koji od slovenskih političara u austrijskoj careljinu tako odlučno, otvoreno i smjelo diza svoj glas za interesu ondašnje Kneževine Srbije, kao širokogrudi i rodoljubivi Franjo Rački. Još onda, on je u Srbiju gledao kao u naš južnoslovenski Pijemont.

Privred.-kulturna Matica

Prilozi „Matici“.

Da počaste uspomenu pk. Laze Krnete na prijedlog g. Cvjetkovića priložiše po Din. 100 gg. Nikola Janković, načelnik, Špiro Cvjetković, posjednik, Gojko Kresović, opć. tajnik, Tode Malešević, trg., Franatović Frane, bilježnik, Dr. Jovo Tauzović, Proto Mih. Jelača i Kosta Malešević, trgovac; po Din. 50 gg. Niko Vučasinović, sudb. oficijant, Milivoj pop Jelača i Arh. Danilo Bukorović; po Din. 40 gg. Šegan Lazar, trg. i Obitelj Rajković; po Din. 30 gg. Ljubomir Laltić, trgovac, Dr. Vuk Vučasinović i Perić Jovo, trgovac; po Din. 20 gg. Jandrija Štrbac, trgovac, Paško Bilandić, trg., Korolija Dušan p. Sime, gostioničar, Vjera Hrdlička, Ferdo Narić, pogl. poreskog ureda i Niko Malešević, trgovac; po Din. 10 g. Petar Damjanović, sud. kancelist; a istim povodom na prijedlog O. Nikodima Opačića priložiše po Din. 20 gg. Baljković Vukašin, trgovac i Trbojević Iso, trgovac; po Din. 10 gg. Jokić Nikola, pekar i Lalić Špiro, trgovac; po Din. 5 g. Dubač Simo, krčmar. Ukupno 1.315 dinara. Uprava toplu blagodari.

Junak za borbe junaka se drži, kukavica poslije borbe.

St. Dabić Bečker.

NAŠI DOPISI

Benkovac, 8. avgusta.

Sreska poljoprivredna izložba u Benkovcu. Na osnovu rješenja Ministarstva Poljoprivrede i Voda br. 18.088 III od 27. juna t. g. održaće se u Benkovcu u općinskoj dvorani na dan 22. septembra t. g. sreska poljoprivredna izložba. Svečano otvorenje izložbe izvršiće izaslanik Ministarstva Polj. i Voda u 9 časova izjutra. Svrha je ove izložbe, da poljoprivrednici sreza benkovačkog pokažu svoj napredak u poljoprivredi i tako steknu ne samo priznanje za svoj rad, nego i osvoje dobra tržišta sa svojom valjanom robom. Zato ova izložba treba da bude smotra i manifestacija poljoprivredne jakosti cijelog benkovačkog sreza i utakmica između

najboljih, najvrjednijih i najnaprednijih poljoprivrednika sreza i njihovih gospodarstva. U toj utakmici treba svaki poljoprivrednik iz benk. sreza da sudjeluje izlaganjem svojih ratarских, vinogradarskih, voćarskih i povrćarskih proizvoda i njihovih prerađevina, ako hoće da važi kao napredan i da iskoristi ovu priliku, da počne svoju stvaralačku snagu, ekonomsku vrijednost, volju za napredak i da bude zato dostojno nagrađen. Koliko, kako i koje vrste proizvoda treba izložiti propisuje program izložbe, koji se može vidjeti kod svakog glavara sela i svake opštine, kao i sreskog agronoma.

Izlagači najboljih proizvoda ne samo da će biti bogato nagrađeni, nego će im se dati mogućnost i podstrek za još veći ekonomski napredak u polj. kulturi. Nagrade će dijeliti načili ocjenjivački odbor u raznim polj. spravama, alatima, sjemenu i polj. poučnim knjigama.

Oni pak poljoprivrednici, koji bilo s kakvih razloga ne bi mogli sa svojim proizvodima sudjelovati izložbi, trebaju barem da je posjete, da vide i da nauče, što sve može napredni poljoprivrednik da stvari. Oni će ujedno posjetom izložbe čuti razna poljoprivredna predavanja, koja će održati polj. stručnjaci; pregledanjem i uspoređivanjem izložbenih uzoraka sa svojim proizvodima, uvidjeće dobre strane naprednog načina rada i na taj način proširiće i obogatiće svoje poljopr. znanje, a to je dužnost svakog poljoprivrednika, jer bez potrebitog poljoprivrednog znanja nema ni ekonomskog napretka. Da se taj napredak osigura, poljoprivrednici sr. benkovačkog dužni su da radi svog ekonomskog interesa sudjeluju u ovoj izložbi i da je u što većem broju posjete.

Hran. Mitrović,
kontr. sreski agronom.

Knin, 3. avgusta.

Današnja omladina. Baš u zadnje vrijeme pišu naši bolji listovi o današnjoj omladini. U zagrebačkim »Novostima« piše neki, po svoj prilici, profesor o tome pitanju. On jadičuje nad današnjom omladinom, konstatuje, s visoka da nije sposobna ni zašto idealno i lijepo, veli da je nemarna, lijena, da ne uči ni u školi, ni kod kuće, da apsolutno ništa ne čita.

Znanosti i Umjetnosti u Zagrebu, on je uzeo za prvog sekretara te iste Akademije, Vukova učenika i čuvenog Srbinu Duru Daničića. Kroz sve misli, riječi, knjige i sva djela Franje Račkoga provlači se uvijek kao crvena nit samo bratska ljubav, snošljivost i vatreno oduševljenje za veliku misao narodnog jedinstva. Toj misli o narodnom jedinstvu on je dao i posebni naziv „Jugoslovenstvo“. Jugoslovenstvo je Rački shvatio i protumačio ovako: «Jugoslovenstvo ne dira u plemenske osobine, ne vrijeda plemenskih osjećaja, ono Srbima, Hrvatima i Slovincima treba da bude zajednička zastava, oko koje se imaju na osnovu narodnog jedinstva okupljati (i stupati). To ime je bilo i jeste kamenom spoticanja samo protivnicima naše narodne zajednice i tjesnogrudnim plemenskim zanesenjacima».

Tako je mislio i radio veliki katolik i veliki Hrvat Dr. Franjo Rački, čiju je stogodišnjicu rođenja nedavno proslavio na svečani način cio narod i sve državne i nacionalne ustanove u našoj prostranoj, slobodnoj i ujedjenoj državi. Slava mu!

L.

Začudo je da se tako može da piše, da tako može da piše jedan nastavnik! A da li je tako? Da li omladina danas ima smisla za lijepo i plemenito?

Podite po našoj otadžbini, naročito posjetite izletišta u Primorju i unutrašnjostil Svuda ćete sresti grupe skauta. Preplanulih lica, većinom jedri, s teškim torbama na ledima, s dugačkim štapovima u rukama, sami, najviše bez nastavnika kao vode, putuju ozi širom naše zemlje, upoznaju krajeve i narod, uče se samostalnosti, sami kuhaju i izdržavaju se. Zar tu nema ništa lijepo, ni plemenito? D li omladina čita? Čita! A i piše. Nema li zagrebački »Vijenac«, pa beogradski »Venac« mnogo literarnih priloga, pjesmica i sl. baš iz dačkih redova. Isto kao i prije! Ni manje, ni više! Da li omladina uči? Uči, samo, čini se, omladinu čak osjeća, da je današnja škola, škola učenja, »Learneshule«, preživljena. To su i pedagozi utvrdili. Pedagozi traže novu školu, školu rada, školu akcije, jer škola učenja ne odgovara duhu vremena. I omladina, živeći u sadašnjici, instinktivno, traži od škole drugo, nego što ona daje. Ona traži rad umjesto suhog učenja.

Stvar će stajati tako, da mnogi omladinu ne razumjevaju i ne će da je podupru.

Jedan primjer između mnogo drugih:

Među omladinom postoji plemenit pokret, trezvenjački Omladina ima i organizacije trezvenjačke, ali slabo nalazi potpore kod najširih slojeva, pa i kod nastavnika. Nade se ljudi, koji shvataju omladinu i podupiru je, ali malo.

Lanske je godine osnovana i u Kninu organizacija Saveza Trezvene Mlađeži, kolo »Spas«. Đaci Nikola Slavić, a naročito Veljko Lubanda učaju vrlo mnogo truda, da se organizacija održi u radu. Već imaju biblioteku od 150 svezaka, koja se čita. Priredili su i zabavu u Kninu, o kojoj smo pisali. Tako isto i u Drnišu. Tamo je htio ljekar, shvatajući omladinu, da održi predavanje, ali ga nije održao, jer nije bilo posjetnika. — Pa, sad nek se kaže da omladina ne valja! Ona radi i ako je odvraćaju da to »nije za Knin«. Oni nisu klonuli. Pravo imaju! Rijetki su njihovi dobrovrtori. U Kninu ih podupiru gg. Braća Ćurko, Dr Niko Novaković, a najviše apotekar Boglić. No šta je sve to, kad ih svih ostali ne uzimaju ozbiljno i gledaju ih s visoka. Ali, ja sam uvjeren, da to idealnu omladinu neće pokolebiti. Ona ima pravo, kad je uvjerenja da našem narodu trezvenost može da donese obnovu, između ostalog. — Omladinu valja razumjeti i poduprijeti.

B. P. S., učitelj.

Šibenik, 10. avgusta.

Putujem često po našoj Zagori. Svaki put, kada prođem kroz naša sela tamo, osjetim tugu u duši. Zaboli me srce, kako naš jedni svijet životari i kuburi u bijedi, neznanju i zapuštenosti. A mnogom zlu i sam je kriv. Ne zna se pomoći. Eto n. pr. u okolini Drniša, pa u Zagori oko Žitniča, Unešića i t. d. po raznim medama, lužinama i ogradama ima na hiljadu rašeljaka. Zašto taj svijet ne bi ponavljao te puste rašeljke s višnjama i trešnjama, pa eto mu novog vrela privrede skoro bez ikakova truda? Zašto naše općine, naši varošani, a naročito naši agronomi, sveštenici i učitelji ne upute narod i ne zainteresuju ga bar zato?!

Putnik.

Knin, 10. avgusta.

Tejkaci iz Jujne Srbije u Kninskoj Krajini. 6. ov. m. tejkaci iz Jujne Srbije posjetili su Knin i kninskiju okolinu. U ime kninske općine izazao im je u susret i toplo ih pozdravio predsjednik g. Stevo Dabić-Bček. Na Glavici im je g. Čamač pokazao poljoprivrednu školu, imanje, biblioteku, stajevi, ciparnicu i ostalo, protumachio im je i objasnio sve objekte, za koje su se oni živo interesovali. Zatim su pregledali Radiionicu narodnog tkača i veziva, gdje su ih srednje dочекali i pozdravile predstavnice Ženske Zadruge s predsjednicom gđom B. Bogolić na čelu. Ona su krenule na Kosovo, praćene od građanstva Knina, gdje im je, kod crkve Lazariće, općina kninska priredila rukav. Kosovljani su s neopisivim odushewljenjem dочекali i pozdravili braću svoju. Osobito dirljiv prizor bio je, kada su braća iz Jujne Srbije ispod okićenih slavoluka, uz slavlje zvona, gruvana iz mackula i pučanje iz starih kubura, stigli pred crkvu: poklicima, ljubljeњu i plaku niye bilo kralja...

Zatim je u crkvi Lazarići održan pomem slavnim jučinima i izgulinim borcima na Kosovu Polju. Služili su sveštenci g. g. Stjepan Prostran i Jovo Miodragović. Poslije pomena, s olтарa je toplo i vanosno pozdravio drange goste g. Prostran, urednik našeg »Glasa«. Na zajednickom rukcu braće sećaka s jednog i drugog Kosova održane su mnoge zdravice, koje su izgovorili: g. Morović, poljoprivredni referent i zastupnik Velikog Jupana, g. Čakom Omčikus, prisjednik i predstavnik kninske općine, g. prof. C. Roča; tejkaci: Filip Popović i Stevo Prijić-Slati, solunski dobrovoljač, iz Kosova, pa opć. prisjednik Lakan Ilić iz Pađena, kosovski paroh iguman O. Petronije Stanojević i Lazar Matić, sekretar naše Matice. Odgovorili su na te zdravice u ime gosta: g. D. Savić i jedan sećak. Kroz te zdravice i razgovor izbila je iskrena bratstva ljubav, zanos i odushewljenje, koje se ne da opisati. Isto rasploženje izravljalo se u pjevanju narodnih himna, jučinika narodnih pjesama, kroz diple i ostale davarije. Od prave, duboke i iskrene radosti mnoge su se очi orosile uzama radosnicama, a naročito naših staričica sa Kosova. U sreči i bratskom raspoređenju kršnji Kosovljani s velikog i malog Kosova poslali su odushewljeni pozdrav odanosti i zahtvalnosti vrhovnom čuvaru naše slobode, bratstva i jedinstva H. V. Kralju Aleksandru I.

Oko pet sati poslije podne fotograf je snimio zajednicu sliku učesnika, a onda je nastupio dirljivi trenutak rastanka; iskreno grješće, ljubljeњe, pozdravljanje, plak i veselje! Uspomena na ovaj bratski sastanak dugi i dugi će se spominjati u ovim krajevima.

B.

Jadi kljaste Stane iz Marčinkove Glavice.

(Svršetak.)

Ali je drukčije htjela moja nesreća. Stao dolaziti u gospoje Lukre neki momak, rodak rjezin, a meni se činio dobar i..... a ja nijesam slutila ništa, zašto je on vas dan kod mene. On i

Lukra sve se nešto dogovaraju, no meni ništa ne govore, već sa mnom kako ne bi ni sa kćeri ni sa sestrom. Kasnije sam saznala. Sjedi on tako i mi mene svaki dan i svaku večer, a sve me očima proždire. Stao mi prijavljava, da dućan nekakav ima — i da bi se ženio, kad bi imao dobru i dragu curu... Slušam ja, a pred očima mi se magli. Ne znam, što će, ni koga bih pitala, — a svi, što k meni dolaze, nagovaraju me, da podem za nj. — Ja na ruke svoje nijesam više ni mislila. I on odraža meni — ne će vam kriti — lijep i kršan momak bio, i ja poručim čači, da dode. Tako i tako, — velim ja njemu. «Podi, — govoriti mi i on — mi ćemo se proći, kako mu drago, neka je samo tebi dobro. Bit ćeš gospoj... Bog uzeo ruke, a da sreću» — veli.

I mi se vjenčamo, a ja mu dadem, Marku mome, sve što sam skupila. Drukčije nije htio, — a bilo je mnogo novaca tada u mene. Samo što sam kromice čači dala šaku banica, kad je odlazio... A sada okrenu naopako za mene. Moj Marko se nastani kod te svoje rodice Lukre, moje gospodarice. Dućana u njega nije ni bilo, pa i ništa drugo. Sama ne znam, čime se onako lijepo oblačio — bio je uvihek ka' slika. Dok je novača u nas teklo — hajde, hajde — no kasnije ni spavati nijesam smjela, već sve vezi i vezi, dan i noć. Sve mu se činilo malo, koliko dobijem, pa sad veli: Ne radiš! — a sad — da čači novce šaljem. A sam radio nije ništa, već se koji put i nasmije, gledajući kako ja ovim jednim rukama vezem i zubima prihvatom iglu. «Zato te je i uzeo, da mu radiš, — veli Lukra, ro-

dica njegova — ta ti si kljasta vla- hinja!» A kljastom vlahinjom svi su me zvali u gradu.

Ja sam ga samo grli i ljubila plačući, i nudila mu sve, što je bilo, no on se otimlje i gadi na moje kljaste ruke. — Pa nijesam mu ni davalala, — sam je uzimao, kako je htio, meni nijesu ni služili ti novci. U jesen se rodi mala, a kasnije ga nijesam ni vidala, već bi mu Lukra dodavala, što bi mu služilo. Tada sam dobivala malo, jer bi se zabavila oko male, kad eto ti ga jednu večer strašno vesela. «Zbogom, — veli mi — ja sam našao službu u dobra gospodara. Radi, kako znas, a mene ne traži!»

Ja ciknem i pokažem mu dijete, a on meni: «Lijepa li mi djeteta! Ženskomu se ni Bog ne veseli. Eto je samo tebi...» — i šta ja znam, što je još govorio. Nije se sigurno bojao Boga! Plakala sam i plakala nekoliko dana zasebice, a kad sam oboljela — nekaka bolest došla na mene — skupim svoje stvarice i evo me opet u svom selu — Marčinkovoj Glavici... Sad ne vezem — pravo mi se gadi na taj vez. — A ljubila sam ga — reče opet Sava — da i sad, kad mi na pamet dode, zaplačem. Sve mi se čini, da će doći otkuda k meni. — A da nijesam bila žensko, pa sve što nemam ruku, ne bih bila ovoliko isplakala, niti bi mi živjeti ovako omrznuo. Vidjela sam, kad se nebo rastvorilo, pa isto nijesam ništa upitala. Sve kad bih znala, da bi mi Bog dao, ne bi ni ruku više zaželjela. Što će mi sad i ruke?... Moja je sreća svršila davno!»

Dinko Šimunović
(Odlomci iz pripovijetke »Duga«).

RAZNE VIJESTI.

Domačiće škole u Bosni i Hercegovini.

U selu Pržiču, sreza visovačkog, blizu Sarajevu bila je otvorena 25. novembra 1923. god. prva domaćiće škola. I od tada u Bosni i Hercegovini broj domaćiće škola neprestano raste. Samo u ovoj godini bilo je otvoreno 11 novih škola za seoske domaćice. Kroz ovih posljednjih šest godina tako se tamo otvorilo u 72 seta 72 domaćiće škole, koje su vrlo dobro organizovane. Do sada je kroz te škole prošlo ukupno 1500 domaćica, jer svaku školu pohađa oko 25 djevojaka poprečno. Na čelu organizacije tih škola nalazi se vrijedna, marljiva i neumorna Gdica Vida Ćubrinović. U svim domaćiće školama u Bosni i Hercegovini tečajevi traju po 5 mjeseci.

Zadatak je tih domaćiće škola: da po selima obrazuju dobre i vrijedne domaćice, uzorne majke i pismene seljanke. A glavni predmeti, koji se u tim školama uče, jesu: dječja higijena, tjelesno i duševno vaspitanje, domaća gospodarstvo, ekonomija i poljoprivreda, materinski jezik, narodna historija i geografija, čitanje, pisanje i račun. Osim toga, učenice po grupama naizmjenično i praktično vrše kućne poslove vode bilješke o svemu, a naročito o kuhanju, te stižu prilično iskustvo za vodenje kuhanstva. U nekim mjestima svršene učenice prelaze u lkaonicu čilima i veza, svršavaju i taj tečaj, da bi kasnije mogle i one poučavati ostale učenice. Članice Ženskih Zadruga po varošima od vremena do vremena obilaze po selima svršene učenice, da se uvjere, da li učenice kod svojih kuća u praksi provode ono, što su u školi naučile. Pored toga uprave Ženskih Zadruga ostaju u stalnom dopisivanju sa svršenim učenicama domaćiće škola.

Država, samouprave i općine izdaju pomažu te škole u Bosni i Hercegovini.

Pred glavnu skupštinu Privilegovanje Agrarne Banke.

U kabinetu ministarstva pravde držana je konferencija komiteta ministara za Privil. Agrarnu Banku. Prijstupovali su: ministri Užunović, Srškić i Frangeš. Komesar Banke Đuričić izvjestio ih je o upisu dionica i o

pripremama za glavnu skupštinu. U Banku je upisano ukupno 650 milijuna din. kapitala.

Zadružni pokret u Južnoj Srbiji.

Glavni Savez Zem. Zadruga odlučio je da osnuje svoju filijalu u Skoplju, koja će provoditi organizaciju zem. zadružna u Južnoj Srbiji, gdje ima oko 60 zadružna, a veliki je broj zemlj. zadružna već u osnivanju.

Nov kredit Glavnem Savezu

Zemljoradničkih Zadruga.

Narodna drž. banka odobrila je Savezu Zem. Zadruga nov kredit od 3.000.000 din. za organizaciju zajedničke prodaje hrane. Tim kreditom i sredstvima, koje ima, Savez će pristupiti organizaciji zajedničke prodaje pšenice i kukuruza preko svojih žitnih zadružna.

Pravila za ovčarske zadruge.

U posljednje vrijeme u državi raste interes za osnivanje ovčarskih zadružna za selekciju (odabiranje) ovaca, za čuvanje njihova zdravlja i za sprečavanje štetnosti njihova rasplodivanja u srodnjoj krvi. U ministarstvu Poljoprivrede izrađena su pravila za te zadruge, koja se mogu od tog ministarstva zatražiti i dobiti.

Dolazak hercegovačkih vinogra

dara u Dalmaciju.

Jedna grupa hercegovačkih vino-gradara krenula je iz Mostara u Dalmaciju, da se upozna s naprednjim gojenjem vinove loze. Običi će splitske, kaštelanske i šibenske vinogradare. Duže vremena zadražće se u Sokoluši i Vrani, gdje će pregledati rasadnike na imanju i drž. ergelu konja. Prati ih g. Stanko Ožanić.

NOVA ŠTAMPARIJA — ŠIBENIK

Zastupnik: NIKOLA ČIKATO.